Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke „sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o konkurenceschopnosti odvětví hutnictví – Příspěvek ke strategii EU pro růst a zaměstnanost“

KOM(2008) 108 v konečném znění – SEK(2008) 246

(2009/C 175/19)

Dne 22. února 2008 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o konkurenceschopnosti odvětví hutnictví – Příspěvek ke strategii EU pro růst a zaměstnanost

KOM(2008) 108 v konečném znění.

Poradní komise pro průmyslové změny, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 18. listopadu 2008. Zpravodajem byl pan ZÖHRER, spoluzpravodajem pan CHRUSZCZOW.

Na 449. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 3. a 4. prosince 2008 (jednání dne 3. prosince 2008), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 160 hlasy pro, 6 hlasů bylo proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. **Závěry a doporučení**

1.1 Obrovská reálná přidaná hodnota dosahovaná v odvětví hutnictví a v navazující výrobě představuje neopomenutelný příspěvek k rozvoji celého evropského hospodářství. Hutnictví je vystaveno celosvětové konkurenci a v nedávných letech opakovaně prošlo rozsáhlými změnami a restrukturalizací.

1.2 Budoucí restrukturalizace budou úzce souviset s rostoucí globalizací hodnotových řetězců hutnictví (od surovin po další zpracování). To vyžaduje nový přístup v průmyslové politice zaměřený na inovace, kvalifikace a spravedlivé podmínky celosvětové hospodářské soutěže.

1.3 V zásadě Výbor souhlasí s analýzou charakteristických znaků odvětví, která je popsána ve sdělení Komise. Přitom je třeba vzít v úvahu, že se v případě hutnictví nejedná o homogenní odvětví a stěží lze dělat všeobecné závěry. Mnohá opatření navržená Komisí jsou poněkud příliš obecná. V dodatku k předloženému sdělení vyzývá Výbor Komisi, aby vypracovala časový plán a soubor konkrétních opatření, který se také bude zabývat jednotlivými pododvětvími.

1.3.1 Výbor navrhuje provést vlastní studie k jednotlivým odvětvím, které budou doprovázeny monitorováním a sociálním dialogem a navazovat na zkušenosti ESUO.

1.4 V energetické politice požaduje Výbor opatření, která díky transparentnosti trhu a cen umožní zabezpečení zásobování založené na dlouhodobých smlouvách. Je třeba odstranit mezery v sítích zásobování. Navíc je poukazováno na význam obnovitelných zdrojů energie a na příspěvek, který samotné odvětví přináší k výrobě elektřiny a tepla.

1.5 V politice životního prostředí jde především o to najít řešení, která slaďují cíle ochrany klimatu se zaměstnaností, růstem a celosvětovou konkurenceschopností. Aby bylo možno zabránit negativním důsledkům pro konkurenceschopnost evropského hutnictví, Výbor požaduje:

— prioritu pro mezinárodní dohody;

— podporu šíření nejlepších a energeticky nejúčinnějších technologií;

— zohlednění již provedených investic;

— zohlednění schopností jednotlivých sektorů snižovat emise při dodržování technických norem;

— rychlé rozhodnutí ohledně uznání nebezpečí přesunu zdrojů emisí uhlíku (carbon leakage).

1.5.1 Výbor podporuje záměr Komise co se týče směrnice o prevenci a omezování znečistění (IPPC), předpisů týkajících se odpadů, nařízení REACH a standardizace, očekává však konkrétní formulaci jednotlivých návrhů.

1.6 Recyklace surovin a snížení materiálové náročnosti příp. hledání „náhradních“ materiálů bude mít v budoucnosti stále větší význam (jak z hlediska významu pro ochranu životního prostředí, tak z hlediska obchodní politiky).

1.7 Výbor podporuje úsilí Komise, jehož cílem je zintenzivnit inovace, výzkum a vývoj a zvyšovat kvalifikace. Jako příklad je možno uvést projekt ULCOS (Ultra Low CO_2 Steelmaking – extrémně nízké emise CO_2 u oceli) v rámci evropské platformy pro ocelářské technologie (ESTEP). Pro druhou část sedmého rámcového programu navrhuje Výbor přezkoumání účinnosti již existujících programů a očekává lepší sladění a podporu. V oblasti vzdělávání a odborné přípravy jsou nezbytné značné investice do kvalifikační základny.

1.8 Otázky obchodní politiky mají pro odvětví hutnictví, které je vystaveno celosvětové konkurenci, obrovský význam. Výbor sdílí názor Komise, že v otázkách obchodní politiky je třeba vést užší hospodářský dialog s třetími zeměmi. Musíme však mít i nadále k dispozici nástroje obchodní politiky, jež budou v souladu s WTO a umožní zasahovat proti postupům, které znevýhodňují nebo diskriminují hutnictví v EU.

1.9 Odvětví hutnictví stojí před dalekosáhlými sociálními výzvami, jako například:

— další restrukturalizace,

— stárnoucí zaměstnanci,

— stoupající požadavky na kvalifikaci,

— bezpečnost a ochrana zdraví.

Výbor je poněkud překvapen, že Komise ve svém sdělení neuvádí žádná konkrétní opatření nebo doporučení k sociálním aspektům. Výbor vyzývá Komisi, aby dále podporovala sociální dialog v příslušných odvětvích, protože jsou tím pravým místem pro diskusi o těchto otázkách.

2. **Odůvodnění/Shrnutí sdělení**

2.1 V tomto sdělení se posuzuje konkurenceschopnost odvětví hutnictví a uvádějí se doporučení do budoucna. Navazuje na sdělení Komise z roku 2005 o průmyslové politice EU, které oznámilo několik odvětvových iniciativ, včetně sdělení o posouzení vlivu zásobování surovinami a energií na konkurenceschopnost evropského odvětví hutnictví ([1]). Bere rovněž v úvahu přezkum průmyslové politiky v polovině období z roku 2007 ([2]).

2.2 Odvětví hutnictví, které je ve své podstatě energeticky vysoce náročné, je přímo ovlivňováno politikami Společenství v oblasti energetiky a změny klimatu. Evropská rada v březnu 2007 zdůraznila „velký význam energeticky náročných odvětví hospodářství“. Dále uvedla, že „nákladově efektivní opatření jsou nutná ke zlepšení jak konkurenceschopnosti těchto průmyslových oborů, tak jejich dopadu na životní prostředí.“ V této souvislosti Komise v balíčku opatření v oblasti klimatu a obnovitelných energií ze dne 23. ledna 2008 uznává specifické postavení energeticky náročných průmyslových odvětví, jež jsou přímo vystavena celosvětové konkurenci.

2.3 Komise navrhuje balíček 16 opatření v oblasti energetiky, životního prostředí, normalizace, inovací, výzkumu a vývoje, kvalifikací, vnějších vztahů a obchodní politiky.

3. **Obecné připomínky**

3.1 Jako již dříve, ve stanovisku ke sdělení Komise *Plnění lisabonského programu Společenství: Politický rámec k posílení zpracovatelského průmyslu EU – cesta k integrovanějšímu přístupu k průmyslové politice* [KOM(2005) 474 v konečném znění] z 20. dubna 2006, Výbor obecně vítá konkrétní odvětvové aktivity Komise ke zlepšení konkurenceschopnosti a zajištění zaměstnanosti.

3.2 Hutnictví v Evropě patří k nejvýznamnějším sektorům v řetězci přidané hodnoty mnoha odvětví hospodářství. V průmyslu se odhaduje, že např. odvětví navazující na ocelářský průmysl dosahují obratu ve výši 3 157 miliard eur a zaměstnávají 23 milionů pracovníků (viz přílohu 1). Pro ostatní obory hutnictví bohužel nejsou odhady k dispozici. Výrobky z oceli jsou především využívány jako důležitý stavební materiál, především pro energeticky účinné stavby infrastruktury. Pro schopnost Evropy dále se rozvíjet a přizpůsobovat se změně klimatu je tedy důležité, aby trh EU byl především stabilně zásobován ocelí.

3.2.1 Vzhledem k současné krizi na finančních trzích považuje Výbor za zvlášť důležité zdůraznit, že obrovská reálná přidaná hodnota dosahovaná v odvětví hutnictví a v navazující výrobě představuje neopomenutelný příspěvek k rozvoji celého evropského hospodářství. Vedoucí úloha, kterou má hutnictví v mnoha oborech, je také základem pro konkurenceschopnost ostatních odvětví průmyslu. Toto know-how je třeba v Evropě udržet a dále rozvíjet.

Odvětví hutnictví je vystaveno celosvětové konkurenci a v nedávných letech opakovaně prošlo rozsáhlými změnami a restrukturalizací. Ty přispěly ke zlepšení konkurenceschopnosti, ale také vedly k výrazné ztrátě pracovních míst. Tyto restrukturalizace však nelze odůvodnit pouze technologickými požadavky nebo úsilím o zlepšení produktivity. Částečně je lze také přičíst relokaci některých výrobních procesů mimo Evropu (např. produkce surového hliníku), v nichž hrají roli ceny energie, environmentální závazky a blízkost surovin. Tento proces není u konce a je třeba očekávat další restrukturalizace. Budoucí restrukturalizace přitom budou úzce souviset s rostoucí globalizací hodnotových řetězců hutnictví (od surovin po další zpracování).

([1]) KOM(2005) 474 v konečném znění, příloha II.

([2]) KOM(2007) 374 v konečném znění ze dne 4.7.2007.

3.3 Vzhledem k vysoké energetické náročnosti jsou tato průmyslová odvětví velmi ovlivněna probíhající diskusí o ochraně klimatu. Nejde pouze o udržení konkurenceschopnosti, ale rovněž o zajištění pracovních míst v těchto odvětvích. Proto také Rada ve složení pro konkurenceschopnost v závěrech zasedání ze dne 3. června 2008 vyzývá Komisi a členské státy, aby „aktivně pokračovaly v diskusi s hospodářskými subjekty a se třetími zeměmi o problematice odvětvových přístupů s cílem podpořit přijímání účinných opatření ke snížení emisí skleníkových plynů a k zamezení přesunu emisí uhlíku".

3.4 Výbor ostatně souhlasí s analýzou charakteristik tohoto odvětví, kterou Komise provedla. Přitom je třeba vzít v úvahu, že sdělení navazuje na předběžné práce, které začaly již v roce 2004, a že se v případě hutnictví nejedná o homogenní odvětví.

3.4.1 Stále však přetrvávají nejasnosti ohledně vymezení zkoumaných odvětví. Komise se odvolává na definici používanou v kódu NACE 27, zatímco data uvedená v dokumentech (ve sdělení a příloze) se týkají pouze části pododvětví (primární průmysl a částečné zpracování). Zde by Komise měla dodat přesnější popis tím spíše, že je vzhledem k mnohotvárnosti jednotlivých pododvětví (26 průmyslových odvětví v pěti skupinách, podle NACE 27) a odlišnosti struktur (v odvětví surovin je jedná většinou o velké podniky a v dalším zpracování je mnoho MSP) těžké dělat všeobecné závěry.

3.5 Komise ve sdělení navrhuje řadu opatření s cílem zlepšit podmínky příslušných odvětví. Ty je nutno posuzovat i v souvislosti s jinými, zdánlivě protichůdnými politickými cíli Společenství, které jsou projednávány souběžně. Výbor proto s politováním konstatuje, že mnohé z návrhů jsou pojaty poněkud příliš obecně, a vyzývá Komisi, aby jako dodatek k předloženému sdělení vypracovala časový plán a soubor konkrétních opatření, který se také bude zabývat jednotlivými pododvětvími. To je nutné především proto, že rozhodnutí o investicích v hutnictví mají střednědobý až dlouhodobý charakter a budou těmito opatřeními ovlivněna.

3.5.1 Výbor navrhuje ve spolupráci se zúčastněnými stranami provést vlastní studie o vývoji poptávky, výroby a technologií v jednotlivých odvětvích, které budou doprovázeny neustálým monitorováním a sociálním dialogem a navazovat na zkušenosti ESUO. Odvětví oceli přitom slouží jako příklad. Smlouva o ESUO poskytla soubor údajů o oblasti železa a oceli, který daleko přesahoval rozsah všeobecné průmyslové statistiky. Po vypršení Smlouvy o ESUO v roce 2002 evropský ocelářský průmysl alespoň dočasně úspěšně pokračoval v dalším sběru některých důležitých statistických údajů, které nejsou pokryty všeobecnou průmyslovou statistikou. Toto bylo provedeno na evropské úrovni nařízením (ES) č. 48/2004. Výbor se vyslovuje pro pokračování časově omezeného nařízení a navrhuje také v ostatních oblastech hutnictví provádět podobně rozsáhlý sběr údajů, protože se stále častěji ukazuje, že všeobecné průmyslové statistiky nesou dostatečně úplné, aby se mohly použít pro konkrétní politická jednání.

4. **Konkrétní připomínky k návrhům Komise**

4.1 *Energetická politika*

4.1.1 Jak Komise správně konstatuje, kolísání a nedávný rychlý růst cen zemního plynu a elektřiny a rovněž i omezení při zajišťování zásobování energií pomocí dlouhodobých dodavatelských smluv narušují konkurenceschopnost evropského odvětví hutnictví.

4.1.2 Je třeba přijmout opatření, která umožní lépe předvídat vývoj cen, zaručí lepší transparentnost trhu a umožní svobodný výběr dodavatele energie. K tomu budou muset přispět právní předpisy, ale také uznání slučitelnosti používaných postupů s právem Společenství.

4.1.3 Přezkum možností pro dlouhodobé dodavatelské smlouvy je jedním z nejdůležitějších opatření, jak zlepšit předvídatelnost podmínek zásobování. V této souvislosti je třeba zvážit, do jaké míry se dotyční poskytovatelé energie mohou či nemohou zapojit do systému EU pro obchodování s emisemi (ETS).

4.1.4 Je třeba nalézt řešení, která umožní zaplnit mezery v infrastruktuře dopravy energie (transevropské sítě), aby byl všem příslušným podnikům zaručen volný přístup na energetický trh.

4.1.5 V dlouhodobějším horizontu je další rozšíření obnovitelných energií významným faktorem při zajišťování nezávislých dodávek pro evropská odvětví. Hutnictví přispívá k úspěchu politiky EU, která podporuje rozšíření výroby energie (elektřiny a tepla) z obnovitelných zdrojů energie. V procesu výroby oceli i v koksárnách vznikají hodnotné plyny, a to vysokopecní plyn, konvertorový plyn (kyslíkový konvertorový plyn) a koksárenský plyn. Tyto plyny obsahují různý podíl oxidu uhelnatého (u konvertorového plynu až 65 %), oxid uhličitý, dusík a vodík (u koksárenského plynu až 60 %). Místo, aby byly vypouštěny nebo spalovány, mohou se tyto plyny efektivně využít k výrobě elektřiny a/nebo tepla. To se děje z velké části již dnes, je však třeba vyvinout úsilí na další vývoj těchto technologií.

4.1.6 Kromě toho Výbor poukazuje na skutečnost, že k tématu energetické politiky vypracoval několik stanovisek (nejnovější z nich CCMI/052 a různá stanoviska TEN).

4.2 *Politika životního prostředí*

4.2.1 Hutnictví již podléhá mnoha předpisům EU v oblasti životního prostředí, jejichž provádění a dodržování pro toto odvětví trvale představuje nesnadný úkol, jak skloubit různé cíle (např. omezování výfukových plynů částečně souvisí se zvýšenou spotřebou energie, což pak zase snižuje energetickou účinnost). Části odvětví hutnictví nepochybně patří k energeticky náročným odvětvím, jež jsou vystavena silné mezinárodní konkurenci v oblasti cen. Dotyčná průmyslová odvětví produkují velké množství CO_2. Kdyby byla Komisí navrhovaná opaření v oblasti změny klimatu, zejména rozšíření systému EU pro obchodování s emise-

mi, bez dalších omezení aplikována na odvětví hutnictví, mohlo by to vést k přesunu investic (který je patrný již dnes) a ke ztrátě pracovních míst (riziko přesouvání zdrojů emisí CO_2). Plánovaný dopad na změnu klimatu se však nedostaví, dokud se ke stanoveným cílům nepřipojí všechny země.

4.2.2 Z pohledu Výboru je proto prvořadým krokem uzavření závazné mezinárodní dohody s jasnými kritérii účinnosti a kontrolovatelnosti, jejichž cílem bude zabránit negativním důsledkům pro konkurenceschopnost evropského průmyslu a bojovat se změnou klimatu na globální úrovni.

4.2.3 Rozsáhlé části odvětví hutnictví již v minulosti značně investovaly do energeticky účinných technologií. Tak je např. evropský ocelářský průmysl na špičce ve snižování emisí CO_2 a mnohé podniky v tomto odvětví dosáhly technologicky realizovatelné hranice, pokud jde o snižování emisí při výrobě. Proto cíl snížit do roku 2020 emise skleníkových plynů o 21 % (na základě hodnot z roku 2005) by měl být stanoven pro všechna odvětví spadající pod systém EU obchodování s emisemi (energetika a energeticky vysoce náročná odvětví). Při rozdělování úsilí by měla být vzata v úvahu schopnost jednotlivých sektorů snižovat emise při zohlednění technických omezení, aniž by byla snížena výrobní kapacita.

4.2.3.1 Rada konstatovala, že díky plánovaným mezinárodním dohodám bude stanoven podstatně ambicióznější cíl snížení emisí CO_2 až o 30 %. V této souvislosti Výbor zdůrazňuje, že je třeba upřesnit, ve kterých oblastech by k tomuto snížení mělo dojít. Je nepochybné, že tohoto cíle není možné dosáhnout pouze v odvětvích, kterých se systém EU pro obchodování s emisemi týká nyní. Výbor se domnívá, že by zde měla také hrát významnou úlohu opatření v oblastech jako např. izolace budov, organizace dopravy a přepravy, celková energetická účinnost atd.

4.2.4 Výbor se domnívá, že opatření by se měla především zaměřit na šíření nejlepších a energeticky nejúčinnějších technologií a dále pak na výzkum a vývoj zaměřené na zlepšení těchto technologií a rozvoj nových materiálů. Technické normy musí být zohledněny jak v opatřeních na evropské úrovni, tak i při jednáních o mezinárodní dohodě o ochraně klimatu.

Komise by měla co nejrychleji sestavit příslušný plán, který bude obsahovat všechna plánovaná opatření a kroky, a tím zabránit další nejistotě v průmyslu. V této souvislosti poukazuje Výbor na článek 10b návrhu Komise k systém EU pro obchodování s emisemi ([3]).

4.2.5 V souvislosti se směrnicí o prevenci a omezování znečistění (IPPC) Výbor podporuje záměr Komise provést harmonizaci, což mimo jiné přispěje ke zjednodušení a ke zlepšení právních předpisů. Jako základ pro certifikaci a provozování průmyslových lokalit je však třeba, aby kodifikovaná směrnice také zohlednila individuální stav technického vývoje. Konkurenceschopnost evropského odvětví hutnictví nesmí být ohrožována prostřednictvím nařízení, která neodpovídají technologickým možnostem.

4.2.6 Výbor v podstatě souhlasí s návrhy ohledně předpisů týkajících se odpadů, nařízení REACH a standardizace, očekává však konkrétnější formulaci jednotlivých návrhů.

4.3 *Inovace, výzkum a vývoj, kvalifikace*

4.3.1 Výbor podporuje závazek Komise zintenzivnit inovace, výzkum a vývoj a zlepšovat dovednosti.

4.3.2 Evropská platforma pro ocelářské technologie (ESTEP) přispívá k utváření budoucí podoby odvětví tím, že navrhuje ambiciózní programy V&V (strategický plán výzkumu – Strategic Research Agenda, SRA) pro udržitelnou konkurenceschopnost. Priority SRA se zaměřují na snížení environmentálního dopadu postupů a na vývoj moderních produktů přinášejících přidanou hodnotu, které během svého životního cyklu vykazují vyšší účinnost. ULCOS (extrémně nízké emise CO_2 u oceli) je prvním velkým projektem ESTEP a zaměřuje se na radikální snížení emisí CO_2. Je to v současnosti nejambicióznější projekt na světě, který již zaznamenal značný úspěch; byly vybrány čtyři nadějné cesty, jež je nyní zapotřebí otestovat v průmyslovém měřítku a spojit je s technologiemi zachycování a ukládání CO_2 (CCS). ESTEP přispívá k problematice změny klimatu a energetiky také nepřímo tím, že vynalézá plně recyklovatelné výrobky z lehké oceli, např. pro automobilové a stavební odvětví, a dodává účinná nová řešení pro rozvoj zdrojů energie pro budoucnost (větrné energie).

4.3.3 Na druhé straně však vzhledem k tomu, že školení a odborná příprava zaměstnanců jsou nezbytné pro vytvoření udržitelného průmyslu v Evropě, je třeba rozsáhle investovat do zlepšení základny dovedností, např. přijímáním talentovaných absolventů univerzit a rozvojem celoživotního učení, zejména elektronického učení. K dosažení tohoto cíle je zapotřebí podpory ze strany EU i akademického prostředí ([4]).

4.3.4 Navrhuje se však provést přezkum účinnosti stávajících programů. Např. strategický plán výzkumu Evropské platformy pro ocelářské technologie byl jistým zklamáním v souvislosti s prvním nabídkovým řízením 7. rámcového programu (míra úspěšnosti nižší než 10 %), neboť tyto nabídky se neshodují s prioritami agendy. V druhé části 7. rámcového programu se očekává lepší sladění a podpora.

([3]) KOM(2008) 16 v konečném znění ze dne 23.1.2008.

([4]) Zde je třeba poznamenat, že již existují iniciativy v hutnictví na podporu/zvýšení mobility odborníků v oblasti hutnictví v Evropě, jako například „pas EMU“ (www.emu-pass.com).

4.4 *Vnější vztahy a obchodní politika*

4.4.1 Výbor oceňuje, že se Komise rozhodla učinit ze zásobování průmyslu surovinami záležitost prvořadého významu. V této souvislosti je však třeba poukázat na skutečnost, že se nejedná pouze o otázku vnějších vztahů a obchodní politiky, jak Výbor vyjádřil ve svém stanovisku *Těžební průmysl pro neenergetické účely v Evropě* (CCMI/056). Zde je nutno poukázat na to, že recyklace surovin a snížení materiálové náročnosti příp. hledání „náhradních" materiálů bude mít v budoucnosti stále větší význam (jak z hlediska významu pro ochranu životního prostředí, tak z hlediska obchodní politiky).

4.4.2 Zvláštní pozornost si zasluhuje skutečnost, že mnohá odvětví surovin jsou ovládána pouze několika celosvětovými koncerny, které diktují ceny.

4.4.3 Výbor sdílí názor Komise, že v otázkách obchodní politiky je třeba vést užší hospodářský dialog s třetími zeměmi. Musíme však mít i nadále k dispozici nástroje obchodní politiky, které budou v souladu s WTO a umožní zasahovat proti postupům, které nezvýhodňují či diskriminují evropské odvětví hutnictví a je třeba dát jasně najevo, že když pomocí dialogu nedojde k žádnému pokroku, budou tyto nástroje použity.

4.5 *Sociální aspekty*

4.5.1 Vzhledem k výzvám, např. v podobě stárnoucí pracovní síly (především v ocelářském průmyslu), požadavků na kvalifikace a pokračujících strukturálních změn, se Výbor pozastavuje nad skutečností, že Komise průmyslu nepředkládá žádná opatření či návrhy týkající se sociálních aspektů, které se ve svém sdělení uvádí.

4.5.2 Zvláštní pozornost je třeba věnovat tématu bezpečnosti a ochrany zdraví, protože hutnictví patří k těm odvětvím, které jsou vystaveny zvýšenému riziku.

4.5.3 Výbor v této souvislosti znovu poukazuje na význam sociálního dialogu.

V Bruselu dne 3. prosince 2008.

předseda Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

generální tajemník Evropského hospodářského a sociálního výboru
Martin WESTLAKE